

Oponentský posudek na diplomovou práci

Diplomantka: Cecílie Hynková

Název práce: Židovské bajky. Berechja ben Natronaj ha-Nakdan: "Mišle šu'alim"

Oponent: Prof. PhDr. Jaroslav Oliverius, CSc.

L v
Diplomantka Cecílie Hynková si zvolila pro svou diplomovou práci poutavé folkloristické téma vztahující se k židovské středověké i starověké literatuře - sbírku Mišle šu'alim od Berechji ha-Naqdana. Jak poznamenává v Úvodu, jejím cílem bylo shrnout dosavadní výsledky bádání obsažené v sekundární literatuře, zařadit dílo do kontextu židovské literatury, analyzovat sbírku se zaměřením na židovské prvky a přeložit vybrané bajky. Náležitou pozornost věnuje diplomantka přehledu a hodnocení dosavadního bádání. Zvláště vyzdvihuje doposud nekompletnější edici této sbírky, kterou pořídil a vydal roku 1946 Abraham Meir Habermann a která je podkladem její práce. Vysoko oceňuje, byť s drobnými kritickými poznámkami, také obsáhlou monografii Haima Schwarzbauma z roku 1979.

Práce má logickou, přehlednou strukturu. Úvodní kapitola je věnována žánru bajky obecně. V oddílu o kolébce bajky uvádí diplomantka dva pozoruhodné názory židovských učenců 19. století - Samuela Baecka a Julia Landsbergera, podle nichž bajka je hebrejského původu.

Další kapitola pojednává o židovských bajkách a začíná bajkami v Bibli. Poukazuje na sémantickou šíři pojmu mašal a vykládá dvě "nesporné" biblické bajky - Jótamovu (Sd 9,8-15) a Jóašovu (2Kr 14,9). Dodává, že bajky lze nalézt i v apokryfních a pseudepigrafických knihách. Dále hovoří o bajkách v Talmudu a midraších, kde se vyskytují hojněji než v Tanachu a slouží k exegetickým účelům. Diplomantka uvádí podrobněji podle Daubeho (1973) šest bajek, které nebyly převzaty z jiných literatur, a bajky, s jejichž obdobou se lze setkat v Berechjově díle.

Následující oddíl této obsáhlé kapitoly se týká čtyř děl napsaných židovskými středověkými autory, pocházejících z muslimského prostředí a obsahujících mj. také bajky.

Těžiště práce tvoří čtvrtá kapitola, zaměřující se na zkoumané dílo a jeho autora. Diplomantka se nejprve zabývá dvěma problematickými otázkami - místním a časovým zařazením Berechji ha-Naqdana. Uvádí názory různých badatelů na tyto problémy. Hovoří také o Berechjově povolání a literární činnosti. Z výkladu mj. vyplývá, že Berechja ovládal francouzštinu a latinu a že se zajímal o obecně filozofické otázky.

Pak diplomantka pojednává o Berechjově sbírce. Klade ji do doby od konce 12. do poloviny 13. století. Označuje ji za první skutečnou sbírku bajek napsanou v hebrejštině a zdůrazňuje, že její bajky vycházejí z evropských, nikoli orientálních zdrojů. Upozorňuje však, že celé dílo je psáno rýmovanou prózou (sadž'em) převzatou z arabské literatury, která podstatně zvyšuje jeho uměleckou úroveň.

Diplomantka dále konstatuje, že ne všechny bajky pocházejí od Berechji, že některé jsou dílem opisovačů. Popisuje strukturu bajek, hovoří o jejich protagonistech (vedle zvířat a lidí i rostliny, neživé objekty i nadpřirozené bytosti), o jejich poselstvích a ponaučeních. Pozornost věnuje otázce původu bajek. Připouští, že některé bajky Berechja převzal ze sbírky Marie de France, dále z Aviana a Romula, a sdílí Schwarzbaumův názor, že Berechjovy bajky nevycházejí přímo z orientálních sbírek, že čerpají především ze středověkých přepracování ezopských a orientálních bajek. Zdůrazňuje dále, že Berechja jim vtiskl nezaměnitelný ráz použitím biblických citátů, jmen biblických míst a osob, citátů z Babylonského talmudu a také uváděním různých židovských reálií a vypuštěním prvků neslučitelných s judaismem. V závěru této části hovoří o potížích při překládání Berechjových bajek.

Další stránky této práce obsahují seznam všech bajek sbírky (s.61-63) a tabulky postav s uvedením jejich role a vlastností (s.64-68).

Důležitou součástí práce je také oddíl 4.3, který podává komentovaný přehled o rukopisech, vydáních a překladech této sbírky. Pokládám za správné a náležité, že diplomantka zde věnovala

zvláštní pozornost dílu, které bylo vydáno roku 1661 v Praze a obsahuje hebrejský text s latinským překladem, jehož autorem je jezuita Melchior Hanel z pražské klementinské koleje a Karlo-Ferdinandovy univerzity.

Do poslední části čtvrté kapitoly zařadila diplomantka nerýmovaný, podrobně komentovaný a čtivý překlad bajek č. 6, 34 a 113.

V textových a obrazových přílohách je reprodukce textu deseti vybraných bajek z Talmudu a midrašů a fotografie z exemplářů této sbírky uložených v knihovně Židovského muzea v Praze. Přílohy obsahují také reprodukci hebrejského textu tří přeložených bajek.

Práci Cecílie Hynkové pokládám za velice zdařilou po obsahové i formální stránce. Diplomantka k ní přistoupila po solidní heuristické přípravě (viz její bibliografii) a prokázala, že dokonale ovládá techniku vědecké práce. Ocenění zaslouží její obsáhlý poznámkový aparát a pečlivá úprava textu. Téma ji bezpochyby zaujalo, a dá se očekávat, že její další vědecké snažení se bude ubírat také tímto směrem.

Jako oponent mám jednu připomínku. Týká se přepisu konsonantů. Způsob používaný v překladu knihy J.Newmana a G.Sivana je vhodný pro publikaci populárního, případně vědecko-populárního charakteru, ale ne pro práci vědeckou. Ten přepisuje v řadě případů dva různé fonémy jedním fonémem (např. chochma), což je filologicky chybné. Adekvátní metodou je transliterace konsonantů.

Z á v ě r

Diplomantka Cecílie Hynková předložila původní, cennou, dobře koncipovanou a vyzrálou práci, která splňuje nejen požadavky kladené na práci diplomovou, ale i rigorózní. Proto doporučuji, aby byla zároveň uznána jako podklad k rigoróznímu řízení.

Navrhuji komisi, aby ji ohodnotila nejvyšší klasifikační známkou.

V Praze. 28. srpna 2011

Prof. PhDr. Jaroslav Oliverius, CSc.
oponent